

ประเภทของแบบทดสอบทางจิตวิทยา

จากความก้าวหน้าขององค์ความรู้ด้านการทดสอบทางจิตวิทยาและสถิติ ส่งผลให้ปัจจุบันหน่วยงานราชการและองค์กรต่าง ๆ ได้นำแบบทดสอบทางจิตวิทยา มาใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ในหน่วยงาน และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานรวมถึง เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถและบุคลิกภาพของบุคลากรต่อไปด้วยเหตุผล ดังกล่าวแบบทดสอบทางจิตวิทยาจึงถูกพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับความต้องการ ที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลให้มีแบบทดสอบทางจิตวิทยาออกมามากมาย หลากหลายประเภท ซึ่งหากแบ่งประเภทแบบทดสอบทางจิตวิทยาตามวัตถุประสงค์ ของการวัดจะได้ ดังนี้

1. แบบทดสอบสติปัญญา (Intelligence Quotient Test : IQ Test)

แบบทดสอบสติปัญญา คือ แบบทดสอบที่นักจิตวิทยาสร้างขึ้นเพื่อวัด ความสามารถในการรู้การเข้าใจทั่วไป การเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น การจดจำ การคิด ริเริ่มขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการคิดได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นคะแนนที่บุคคลได้จาก การทำการทดสอบจะถือเป็นระดับสติปัญญาของบุคคลนั้น โดยคะแนนดังกล่าว จะขึ้นอยู่กับข้อคำถามและทฤษฎีของแบบทดสอบนั้น ๆ ด้วย

แบบทดสอบสติปัญญายุคใหม่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกที่ประเทศ ฝรั่งเศส โดยใช้คัดแยกเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา เพื่อใช้ในการจัดชั้นเรียน ต่อมาได้มีการพัฒนาวิธีการทดสอบใหม่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการแพทย์ เช่น การแยกบุคคลที่มีสติปัญญาบกพร่องออกจากบุคคลปกติ หรือนำไปใช้ในด้าน การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานและอื่น ๆ แบบทดสอบสติปัญญาในยุคแรกจะให้ ความสำคัญกับส่วนของการทดสอบภาษา เพราะเชื่อว่าภาษาจะสามารถ บอกรความสามารถทางสติปัญญาได้ดีที่สุด แต่ปัจจุบันได้นำทฤษฎีด้านสมอง และประสาทจิตวิทยามาใช้ในการทดสอบมากขึ้น

2. แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test)

แบบทดสอบความถนัด คือ แบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถของบุคคล ว่าสามารถเรียนรู้ ฝึกฝนความรู้ทางวิชาการ หรือทักษะอาชีพต่าง ๆ ได้มากน้อย เพียงใด ซึ่งการทดสอบตรงจุดนี้เป็นความพยายามที่จะพยากรณ์อนาคตโดยอาศัย ข้อเท็จจริงในปัจจุบัน

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทัพสหรัฐอเมริกามีความจำเป็นต้องการใช้ทรัพยากรบุคคลเป็นจำนวนมาก การทดสอบทางจิตวิทยาจึงถูกนำไปใช้ในการ คัดเลือกบุคคลเข้าทำงานอย่างกว้างขวาง โดยแบบทดสอบที่นำมาใช้ในช่วงนั้น ส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบทางสติปัญญา เพราะในขณะนั้นแบบทดสอบความถนัด ยังถูกสร้างอยู่ในวงจำกัด และความต้องการบุคคลเข้าทำงานนั้นมีความต้องการ

ทักษะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละสายงาน ส่งผลให้แบบทดสอบสติปัญญาไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้อีกต่อไป เนื่องจากแบบทดสอบสติปัญญานั้นไม่ครอบคลุมในเรื่องของการวัดที่เฉพาะเจาะจง อย่างเช่นเรื่อง อาชีพ ทักษะพิเศษต่าง ๆ จึงได้มีการพัฒนาแบบทดสอบมารองรับความต้องการดังกล่าว ซึ่งก็คือ แบบทดสอบวัดความถนัดนั่นเอง ปัจจุบันได้นำเอาความรู้ในเรื่องการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ บุคลิกภาพและทักษะปฏิบัติงาน มาผสมผสานและสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบความถนัด

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (Achievement Test)

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ คือ แบบทดสอบเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ในสิ่งที่ได้เรียนมาอย่างน้อยเพียงใด โดยการทดสอบในลักษณะนี้สามารถทดสอบได้หลายรูปแบบ เช่น สอบปากเปล่า สอบปฏิบัติ สอบปรนัย สอบอัตนัย เป็นต้น

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่จัดว่าเป็นมาตรฐานชุดแรกเริ่มขึ้นจากผลงานของธอร์นไดค์ (Thorndike) ซึ่งในแบบทดสอบนี้ได้รวบรวมวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในห้องปฏิบัติการจิตวิทยามาใช้ รวมถึงการประเมินลักษณะของลายมือ การเขียนเรียงความ การสะกดตัว วิธีการทางคณิตศาสตร์ การใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ในระยะต่อมาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ชุดแรกได้ถูกพิมพ์ออกมาใช้ชื่อว่า Stanford Achievement Test ในปี ค.ศ. 1923 เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์ผลในวิชาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ต่อมาในปี ค.ศ. 1930 พบว่าการทดสอบโดยการเขียนเรียงความนั้นไม่น่าเชื่อถือ จึงหันมาสร้างแบบทดสอบที่เป็นปรนัยขึ้นมาใช้เพิ่มเติม และหลังจากนั้นมาก็ได้มีการพัฒนาจนเป็นที่เชื่อถือในวงกว้าง และได้มีการสร้างเพื่อใช้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย นักศึกษาวิชาชีพ และอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้จะนำมาใช้ในแวดวงการศึกษาแล้วแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อย่างถูกนำมาใช้ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การแพทย์ และอื่น ๆ อีกด้วย

4. แบบทดสอบบุคลิกภาพ (Personality Test)

แบบทดสอบบุคลิกภาพ คือ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดสิ่งที่เป็นนามธรรมในตัวบุคคล อาทิเช่น อารมณ์ พฤติกรรม ทัศนคติ ให้ออกมาเป็นรูปธรรมเพื่อให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ การอธิบาย การทำนายและปรับเปลี่ยนแก้ไข

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 กองทัพสหรัฐอเมริกามีความต้องการที่จะใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพเพื่อนำมาคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการทหาร จึงได้มีการพัฒนาแบบสอบถามที่สามารถทำในรูปแบบกลุ่มและเริ่มนำเทคนิคการทำที่เรียกว่าการให้รายงานด้วยตนเอง (Self - Report) ขึ้นมาใช้ในกองทัพ ซึ่งลักษณะแบบสอบถามดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกหรือแบ่งกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาทางจิตอย่างหายาบ ๆ และได้มีการนำแบบสอบถามมาพัฒนาโดยแบ่งเป็นตอน ๆ เพื่อถาม

เกี่ยวกับการปรับตัวทางอารมณ์ ความสนใจและทัศนคติส่วนบุคคล แบบทดสอบอีกแบบที่มีการพัฒนาขึ้นคือ Situational Test โดยข้อทดสอบจะเป็นการสร้างสถานการณ์ขึ้นมา แล้วสังเกตพฤติกรรม การตอบสนองที่แสดงออกมาต่อสถานการณ์นั้น ๆ โดยอาจจะจำลองสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ที่โรงเรียนที่ทำงานหรือที่บ้านเพื่อจะดูพฤติกรรมของผู้รับการทดสอบเช่น การโกง การพูดปดหรือร่วมมือร่วมใจ เสียสละ เป็นต้น

5. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอื่น ๆ

ยังมีแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อการทดสอบจำเพาะเรื่องอื่น ๆ อีกมาก เช่น แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยโรคซึมเศร้า แบบทดสอบวัดความเครียดแบบทดสอบวัดภาวะสมองเสื่อม เป็นต้น โดยแบบทดสอบเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ต้องการศึกษาหรือประเมิน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการจำแนกการทดสอบทางจิตวิทยาตามวัตถุประสงค์ของการวัด นอกจากนี้แล้วแบบทดสอบทางจิตวิทยายังมีวิธีการแยกประเภทด้วยวิธีอื่น ๆ ได้อีก เช่น แบ่งตามจำนวนผู้เข้ารับการทดสอบต่อครั้ง ก็จะแยกได้เป็นแบบทดสอบรายบุคคล และแบบทดสอบกลุ่ม หรือหากแบ่งตามเทคนิคที่ใช้วัดก็จะแยกได้เป็นแบบทดสอบปรนัย (Objective Techniques) แบบทดสอบอัตนัย (Subjective Techniques) และแบบทดสอบฉายภาพจิต Projective Techniques

เอกสารอ้างอิง

วิจิตพาณี เจริญขวัญ. (2551). การทดสอบทางจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ ฯ

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัตนา ศิริพานิช และคณะ. (2554). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ ฯ

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.